

Vårtinget Torsken 1738.

Anno 1738 d. 22de Marti, blev efter foregaaende Anordning holdet Almindelig Vaar Ting paa Tosken med Toskens, Gryllefiords, Bergs og Mæefiords Tinglavs Almue: hvorda Retten Presideredis af Kongl. Majst. Foged Sr. Andreas Tønder og Administreredes af Kongl. Majts. Sorenskriver Jørgen Kiergaard tilligemed efterskrevne Lauv Rettens mænd Niels Erichsen, Ballesvig, Alv Iversen, Grundfarnes, Iver Hansen, Torsken, Jens Pedersen, Kongsnes, Annanias Olsen, Veimanden, Iver Jørgensen, Gryllefiord, Joen Pedersen, Kierringvigen, for Ole Joensen, Medby, og Peder Peder Jørgensen, Ørigen, for Ole Olsen, Gryllefiorden. Retten blev da først Sat og over enhver Lyst Ting Fred. Dernest blev oplæst:

Deres Kongl. Allernaadigste Forordning angaaende Forskud til det udi Kiøbenhafn oprettede Al Mindelige Magazin for indenlands Fabrigserede Uldne samt Silke og dislige Vahre, dat. Fredensborg slot d. 26. Aug. 1737.

Saa og blev oplæst Velbaarne Hr. Etats Raad og Amptmand Schielderups brev til Fogden under dato 15de Septbr. 1730, angaaende Natte Roer, Liiner og Haa Kjerrings Fiskerie:

Kongl. Majts Foged.

I hvorvell ieg forhen adskillige gange haver givet Meenige Almue tilkiende, det Forbud der Fordum er gjort paa Liine Fiskerie, Natte Roer og Haa Kierrinhgs Fiskerie, paa ubeleilig tiider og stæder at bruge, samt dend straf derpaa er Lagt, efter Kongl. aller naadigste befalning, af forrige Amptmand Preben von Ahnen og forrige Lougmand Manderup Schønnebøel, udi een af dem udstædde Forretning de dato 14de Februar 1661, som er at de sig der imod forseer, skal have Forbrudt deris Aufl, Baad og Reedskab, som skal delis imellem de Fattige og dennem som Baaden optager. Og hvis det oftere skeer, da der foruden som Modvillige overtræder, at Bøde til Kongen Otte Ørtuger og Tretten Marcher. Da som der iche dis mindre, Aarligen inløber Klagemaal over, at der findis de som Modvilligeb overtræder det giorte Forbud; saa agter ieg Fornødem det samme herved at igientage, neml. først andg. Liine Fiskeriet, da bør ingen at bruge Liiner paa de Sædvanlige Fiske Klacher og Gaatstæder, mens alleene ved Marbachene hvor ingen Almindelig Roer er. Dernest betreffende Natte Roer, da bør ingen den at bruge fra Ste. Andrea indtil Gregori tiider om Vaaren, dog maa herved tagis i agt, at det iche bør forstaais at være Natte Roer, om de som haver Lang ud Roer eller for Storm og u-Veir iche kand komme til Lands før Mørkning eller et Støche paa Natten, mens det andsees for Natte Roer, naar nogen befindis efter dagning at sidde paa Klacher at Fiske. For det tredie hvad sig andbelanger Haa Kierring Fiskeriet, da er det

Forbudet udi Kongl. Allernaadigste Forordning, om u-Lovlig paalegs afskaffelse uddi Norge, i visse Puncter tydeligere forklaret, dat. 5te Febr. 1685, at bruge Haa Kierringe Fiskerie, paa de ordinaire Fiske Klacher og Gaatsteder, førend det Almindelige Skrei Fiskerie er Skeed, som er efter gammel, Vaar Fruedag, eller til ny, Sommer Maal d. 14de Aprili. Og hvis nogen befindis før dend tid at sætte efter Haa Kierring, da bør hand, som forberørt, at have Forbrudt sin Aufl, samt Baad og Fiske Reedskab. Og for at hermed kand havis vederbørlig medseende, haver Bunde Lensmænderne i hvis Districter saadanne Almindelige Fiske Vær ere beliggende, at være tilstæde udi det Almindelige Fiskeriets tid, eller beskiche nogen paa deris Veigne, for at undersøge hvorledis den Fiskende Almue sig i forberørte Poster forholder, og dennem som det gjorde Forbud overtræder, andtaste; Hvortil dend Fiskende Almue bør gaae Bunde Lensmænderne til haande, og være dennem Følgagtige, naar de nogen execution skal Forette, saa fremt de iche ville; i fald de skulle findis Veigerlige eller Modvillige, efter Loven andsees med 1 rdl. Bøder. Hvorimod de, naar de ere Bonde Lensmanden følgagtige skal nyde deris andeel udi de effecter som Forbrudte bliver, hvis nogen som skyldige befindis griber til Modværts naar hand andtagis og der over gjør skade, da straffis hand efter Loven, saasom dend der setter sig imod Retten. Men fanger han skade, da haver hand skaden for Hiemgiæld. Naar nogen effecter tagis under Rettens Seqvestration, da skal Bunde Lensmanden strax gjøre een Opskrivelse paa Vahrene, og hvis nogen Forlanger at løse sin Baad tilbage, og Legge Penge derfor indtil Sagens uddrag, da skal det hannem være tillat efter billig vurdering. Saa skal og Bunde Lensmændene være tiltengte at Stevne dennem, hvis effecter de optager, at møde til første Ting, som holdis udi det Tingstæd, hvorunder det Fiske Væhr hvor Forseelsen er begaaet henhører, saasom de der bør at Liide dom efter Loven, fra hvilchet sted, eller Præste Giæld og Fogderie de end Kunde være. Og for at ingen underskab eller egen nøttighed skal begaais med de under Seqvestration tagne Vahrer, skal Bonde Lensmænderne være Forpligtede til at føre til Tingstædet samme Seqvesterede Vahre, da der udi dømmis efter Rettens medfør, saa at de Fattige nyder deris andeel, som med hver stæds Præstis Raadførsel bør at Destribueris, og Liigesaa Bunde Lensmanden bør at nyde noget meere end de andre Mænd, dog afdragis af dend fulde Masse hvad bekostninger der gjøris for Retterne, og giver I mig saa Rapport om hvad effecter der dømmis at være Forbrudte, med deris Beløb, samt hvorledis Destributionen skeer; Og hvis ingen Forbrydelse skeer lader I mig det i Liige maade viide. Endelig haver I og denne Anordning paa hvert Høste Ting Aarlig efter dags for Almuen at lade oplæse, at dend alle tiider kand være dem i Frisk minde. Og til dend Ende er det Fornøden, at Sorenskriveren indfører dend i sin Protocoll, og det saaledis Continuerer, saa ofte hand dend brugende Protocol med een anden Om vexler, hvormed Gud befallet af Eders Tienestberedvillige .

Storfosen Gaard d. 15de Septbr. 1730

O. Schielderup

Indstevnte Sager

Bunde Lensmanden Niels Pedersen hafde til dette Ting ladet indstefne een dreng ved Nafn Halle Hansen og et Løst kvinde Menniske Nafnlig Maren Andersdatter begge fra Holmen, dom til Straf Bøder at Liide for deris med hinanden i Løstgighed Auflede Barn; Dend indstefnede Maren Andersdatter maatte for Retten og paa tilspørsel svarede: at hun ikke har andre Fader til det af hende Fødde Piige Barn end den til lige med hende nu indstefnede Halle Hansen. Dend for Retten fremstillede Halle Hansen sagde at hand ikke kand nægte det som Maren Andersdatter indfor Retten om han udsagt haver; Begge de indstefnede sagde at de med sin anden ere Forenede om Ægteskab og at de vil Ægte hinanden; Hvorpaa Halle Hansen blev tilspurt om hand har faaet hendis Forældris Samtøche derpaa, hvortil hand svarede: at hand endnu iche have begiert hende af hendis Forældre, men vil med det første begiere hende; Thi blev da afsagt: Sagen opsettes til neste Ting, til hvilken Tiid Halle Hansen haver at beviise hvad enten hannen bliver tillat Ægteskab med Maren Andersdatter eller ikke, da udi Sagen derefter skal gaais hvis Ret er.

Peder Andersen, Reinsaae, hafde til dette Ting ladet indstevne en dreng ved Nafn Anders Andersen fra Gamnes i Sands Tinglav for hand nu sistleden Tirsdags aften paa Søen i Vidners paahør har udfærmet ham med adskillige slemme og u-andstaaelige Skiolds Ord, og derfor den til Straf at liide, sampt Vidnerne at anhøre. Dend indstefnte Anders Andersen møtte for Retten og tilstod at være Stefnt sampt toeg til gienmæle i Sagen, og sagde at hvad hand har sagt til Peder Andersen i hastighed og ubesindighed kand han sig ikke erindre, men hand vil gierne tilstaae at hand ikke veed andet imod ham end alt ære og got. Derpaa blev Vidnerene Peder Jacobsen, Sand, og Jacob Hansen, Strætte, framkaldet som godvillig og uden Varsel tilbød deris Vidnesbyrd. Hvorpaa Peder Jacobsen under aflagde Eed forklarede: at nu sidstledne Tirsdags Aften Roede hans med sin Høvismand Peder Andersen, Reinsaae, og de andre hend Med Skibere Jacob Hansen, Strætte, og Christen Erichsen, Opdal, her i Torske Fiorden for at Fiske, og da de Roede fra Houven ud ad Keipen, sad der en eenlig Mand i een Baad og Fisket, og som de Roede ham forbi, blev der af hand Raabt til dem: "Roe saa frem til Morgen Aften denne tiid", og da de det hørde blev der paasvaret af een af dem: "Roe saa frem i min stø", og de Roede sin Vei; Da de kom lit længer ud kastede de efter Fisk, og som de der sad, kom dend indstefnte Anders Andersen Roende til dem, hvorpaa Peder Andersen sagde til ham: "Hør du Kammerat, hvad er for Sprog du Sprocher efter Folk paa Søen?", hvortil Anders Andersen svarer: "Jeg haver iche Spraaket efter dig", men Peder Andersen sagde til ham: "Hvem var det da, vist var du det, en saadan een Michel som farer og Raaber efter Folch paa Søen, var vært hand skulle have et Ræve Jern om sin hals", hvortil Anders Andersen svarede: "Drag dievelen i vold din Kieltring, du Porke Peder!" Hvorpaa Peder Andersen siiger til Anders Andersen: "Kiender du mig?" Fich saa af hand til svar: "Jeg maa ikke Kiende dig du Porke Peder Andersen, den tiid du skar Ørene af Porkene i Torske Værret, da var du een Maadelig Mand", hvorpaa

hand, neml. Peder Andersen bad sin Skibere som oven melt at drage til minde.

Videre hafde Vidnet ikke at siige eller Parterne samme at spørge. Det andet Vidne, Jacob Hansen, Strætte, under aflagde Eed forklarede Liigesom nest forige Vidne udsagt haver, undtagen at da Peder Andersen spurte Ander Andersen om det var ham som Raabte efter dem, da sagde Anders Andersen "Nei" dertil, men da Peder Andersen sagde: "Vist var du det, hvem var det da?", svarede Anders Andersen: "Nei, ieg var det ikke. Du kunde have faret hen og bit merke i dend som sad i een anden Baad nest hos mig!"

Videre hafde ikke dette Vidne at udsiige eller parterne ham at tilspørge. Dend for Sagen værende Peder Andersen tilspurte Anders Andersen om hand kand beviise hvad hand har beskylt ham for; hvorpaa han svarede: at hvad hand om og til Peder Andersen paa Søen i afvigte Tirsdags Aften i hastig ubesindighed udtalt haver, veed hand ingen Lovlig Skiel og Føye til, saasom hand intet andet veed ham at paasige end alt hvis een Ærlig og Skikkelig Karl i alle maader. Som er og vel anstaar, bad ham altsaa om forladelse for denne sin ubesindige hastighed. Fogden begierede at inden Retten over beviist de u-beqvems Ord som hand imod Peder Andersen haver ført og talt, saa synis ham at deris Majts. bøder ikke der udover bliver forglemt saavit domerne finder for billigt ham at tilfinde.

Den erklæring som Anders Andersen offentlig gjorde for Retten var Peder Andersen i alle maader vel fornøyet med; thi blev da i Sagen dømt og afsagt. Dend indstefnte Anders Andersen er ved de førte Vidners udsiigende bleven overbeviist at hand paa Søen om aftenen med u-anstaaelige ubeqvems Ord andfaldet Peder Andersen, Reinsaa, og hannem udførent; For hvilke hand og inden Retten i dag hannem har Erklæret; Men Paa det at Anders Andersen her efter kand Viide at tage siig vahre hvad hand om Ærlige Folch i hastighed uden beviis taler, tilfindis hand i henseende til hans Fattigdom i anledning af Lovens 6 Bogs 21 Capt. 4 Art.: at bøde til deris Kongl. Majt. Tree Lod Sølv, og at betale Peder Andersen denne Processis forvolte bekostninger med 3 mark danske, som hand alt udreeder og betaler inden 13 dage efter denne dombs Lovlige forkyndelse under adfærd efter Loven. Hvad de af Anders Andersen om Peder Andersen udtalte u-beqvems Ord er angaaende, da skal samme ikke komme ham til Prejuditze eller Æris Forkleinelse i nogen maade, men være som u-talte i alle maader. Sr. Niels Pedersen Lod oplæse sit Skiødebrev udgiven i Bergen af Wilhelm Busker, d. 20de Juni 1737 paa 1 Vogs Landskyld i Kaldfarnes, og Bergsøerne 1/2 Vog, samme Skiøde skal Strax herefter Vorde indført.

Nicolas Ivendorph Lod oplæse et Pantebrev udgiven af Alv Iversen, Grundfarnes, d. 28. Juni 1737 paa Capital 104 rdl.

Til Rettens betiening tilstundne Sommer Ting blev efterskrefne danne mænd tilnefnt,

neml. Edis Olsen, Aarberg, Joen Christophersen, Lechvigen, Peder Olsen, Botten, Niels Jonsen, Kierringvigen, Ole Jacobsen, Gryllefiord, som alle ere af de Nyopnefnte og maa indfinde sig til Lauv Rettis Eeds afleggelse paa Steegen inden nestkommende Sommer Ting, og som der ikke ere flere af de Ny, tilnefnis disse gamle, neml. Elias Pedersen, Skagland.

Joeen Christopherse Lod oplæse sin Bøxelseddel paa 2 pd. 1 mrk. Fiskes Landskyld i Gaarden Lechvigen som hands Fader Christopher Joensen for ham har oplat; Bøxelen og Støvlehuden er betalt efter Loven, og til Tugthuset 1 mrk., samme er udgiven af Cansellie Raad Heyer d. 8de Juli 1737.

Senjen Sorenskriveri Justitsprotokoll No. 3.

Transkripsjon Kåre Rauø

Ordforklaringer:

Aufl: Avl, her: sjøvær, fangst.

Bøxel: Bygsel, den avgift leilendingen betalte når han fikk skriflig bevis på at han hadde leid jorda, såkalt bygselseddel.

Danne Mænd: Dannemenn, aktverdige, hederlige personer.

Continuerer: Fortsetter.

Gaatsteder: Gyteplasser

Hiemgiæld: Hjemgjeld, selvforskyldt tap eller skade.

Landskyld: Årlig avgift som bonden betalte til jordeieren for leie den jorda han brukte.

Lod: Lodd, vektenhet på 13,4 gram.

Præjuditz: Prejudits, skade.

Seqvestration: Beslageleggelse.

Sommermaal: Sommermål, 14. april.

Ste. Andrea: Andresmesse, 30. november.

Ste. Gregori: Gregusmesse, 12. mars.

Stegen: Steigen i Nordland, hvor lagmannen bodde.

Støvlehud: Avgift som leilendingen betalt ved bygselen.

Vaar Frue: Vårfrumesse, 25. mars.

Ørtuger: Ertug, vektenhet på 8,93 gram.